

יום טוב פרק רביעי ראש השנה

לג.

עין משפט גר מצוה

בא א מיי פ"א מהל' שופר ה"ל ד טו"ש: כ"ח ס"י מקפז טע"ק כ: **ב** מיי פ"ב ש"ס ה"ל ז טו"ש: כ"ח ס"י מקפז טע"ק ז:

ב א מיי פ"ג מהל' מעשה הקרינות ה"ל [ה] ח סמג ע"ש קפג: **ב** מיי פ"ב מהל' שופר הלכה ז טו"ל כ"ח ס"י מקפז:

לעזי רש"י

רש"י א. מכל, מפרד.

רבינו הנאל

ואין חותכין אותו בול. ואיקמנה הכי אין חותכין השופר בדבר שהוא משום שבות כגון מסא או סכינא וכיוצא בה, וכ"ש בדבר שהוא משום לא תעשה כגון מגל שהוא עשוי לקצור בו, והקצירה היא מאבות מלאכות שודאי אסור. אבל אם רצה לתת לתוך שופר מים או יין יתן כאבא שאול דאמר מים או יין מותר כדי לצחצחו, מי רגלים אסור מפני הכבוד. הא דתניא אין מעכבין לא את התינוקות ולא את הנשים המתקוע ביום טוב, ר' יוסי ור' שמעון היא דאמרי נשים סומכות רשות. והא דתנין [אין] מעכבין את התינוקות מלתקוע] כרבי יהודה דאמר דבר אל בני ישראל, בני ישראל סומכין לתת לתוך ישראל סומכות. ואין בנות ישראל סומכות. אבל מתעסקין בהן עד שילמדו, אמר ר' אלעזר ואסיקנא מלמדוין אותן לתקוע אפי' בשבת, ודוקא להתלמד אבל שלא להתלמד לא.

א נראה דל"ל אין מעכבין את התינוקות מלתקוע את נשים מעכבין ככ"י יהודה וכו'.

ואין חותכים אותו. אם צל לתקנו לא נצבר שהוא משום שבות כלי שאין דרכו לחתוך צו שופרות כגון מגלל שרפ"א צנע"ז דמיקון כלאחר יד הוא ואין צו אלא משום שבות: **סניא.** דלדרכו צדק והוי מלאכה גמורה: תינוקות הוא דלא מעכבין דצעי לתוכיהו:

הא נשים מעכבין. דפטורות לגמרי דמלות עשה שהזמן גרמא הוא וכי תקעי איכא צל תוסיק"ט: **בני ישראל מומיין.** דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מנח וכו' ומתבין דהוא ענין ומכר ידו וכו': **סומכות רשות.** אלמא אף על גב דפטרייהו קרא ליכא איסורא וה"ה למנות עשה שהזמן גרמא: קטן

הא רבי יהודה הא רבי יוסי. אומר ר"ת אע"ג דסתם מתימין כרבי יהודה הלכה כר' יוסי דיימוקו עמו ומעשה רב דהמוזל תפלין (עירובין דף י"ו. וס) מיכל בת שאול היתה מנחת תפלין ואשתו של יונה שהיתה עולה לרגל והואו עובדל דפרק אין דורשין (מגינה דף טו: וס) דהצבאנוכו לעזרת נשים וסמכו עליו נשים כדי לעשות נחת רוח לנשים ומוותרות לצדק על מצות עשה שהזמן גרמא אע"ג דפטורות מן דבר המצוה הויא ומתעסקות בהן כמו מיכל בת כושי שהיתה גם מצרכת ותדע דאמריין פרק המוצל (ב"ק דף י"ז. וס) אמר רב יוסף מעיקרא אמרי מאן דאמר הלכה כרבי יהודה עדינא יומא טבא לרבנן דלא מיפקדנא ועדינא ואס דצמקוס דפטור מן הדבר ועשהו אסור מלצדק אס קן אמאי עדינא יומא טבא והלא היה מפסיד צרכות לזיית ולולב ותפילין ומגילה ונר חנוכה וסוכה והצדלה וקדוש היום וצרכות של ק"ש שמירת וערבית וכל הצרכות כולן ואמריין צפ"ה המניח (שם דף ז.) האי מאן דצעי למיהו חסידא ליקיים מילי דצרכות ועוד אמריין פרק ערבי פסחים (פסחים דף קמ"ז:) סומא פטור מלומר ההגדה ופריך מרב יוסף ורב ששת דהוי אמרי אגדתא כל חד וחד צבייה ומדמוזילא אחרים ידי חובתן

שמע מינה דמחייבין ומשני משום דקסברי מנה זומן הזה דרבנן אצל ממנה שהיו מצרכין לא מדקדק מידי שמע מינה היכי דפטיורי שרי לצרכי ומשום דמצדן צרכה שאינה צריכה וקעבר משום דלא תשא ליכא דהיא דרשה דרבנן דהא אמר צפרק מי שמתו (ברכות דף כ"א.) ספק קרא אמת ויציב ספק לא קרא חזור וקורא ולא אסריין מספק משום לא תשא ומוליא שם שמים לצבלת דאסריין צפ"ק דתמורה (דף ג. ד.) מדלמיב את ה' אלהיך מירא הני מילי צלא צרכה ומיהו אין כל כך ראה מסומא לאשה (דלע"ג דקומא פטור מדאורייתא מדרבנן מיהו חייב כדמוכח הויא דערבי פסחים דמשני קסברי רב ששת ורב יוסף מנה זומן הזה דרבנן ולכן היו יכולין להזילא אחרים ש"מ דאינהו נמי מדרבנן וכיון דמחייבי מדרבנן יכולין לצדק כמו צנר חנוכה וכל מצות דרבנן ומיהו יש לדחות דרשות יכול להזילא צר חובא דרבנן כמו קטן דמצדן לאציו צפרק מי שמתו (ברכות דף כ:) ועולה למנין שצעה ומוליא אחרים ידי חובתן כנגיילה לר' יהודה דמתנן כנגיילה (דף ע"ג.) אצל ש' דלקדק דמתנן צפרק הקורא את המגילה עומד (שם דף כד. וס) ר' יהודה אומר כל שלא ראה מאורות מימיו לא יפרוס על שמע משמע הא ראה אף על גב דנסתמו עיניו פורס ואמאי והא פותר רבי יהודה סומא מכל המצות שבתורה צפרק החובל (ב"ק דף ע"ז.) אצל אי מדרבנן חייב ניהא ומש"ה היה שמח רב יוסף צמאי דמדאורייתא לא מיפקד ועביד משום כ"ה היה יכול לצדק בכל מצות ויכול לומר וזנו כיון דמחייב מדרבנן צדקאמר צפ"ה צמה דמליקין (שבת דף ג"ב.) היכן זנו מצות תסור אצל אשה אפילו מדרבנן לא מחייבי' אמנות עשה שהזמן גרמא כדמוכח צפרק מי שמתו (ברכות דף כ:) גבי נשים חייבות בקדוש היום דצעי למימרא מדרבנן ופריך עלה [דא"כ] כל מצות עשה שהזמן גרמא נחייבי מדרבנן ולענין סוכה מוכח בהדיא דריש סוכה (דף כ:.) דאפילו מדרבנן לא מחייבא היכי אמרה וזנו ומיהו צירושלמי משני שניא אחרתא אקושיא דרבי יהודה אדר' יהודה דכל שלא ראה מאורות דפריך לה צירושלמי ומשני לה ציושב צבית אופל כך אני אומר היושב צבית אופל לא יפרוס על שמע משמע שר"ל שלא ראה מאורות מימיו שגולד צמעה ואינו סומא וצנגיילה נמי פריך לה צירושל' עלה דההיא ואין גרסות הירושל' מכוונות לא צמכות ולא כנגיילה ומיהו בגמ' וידן כנגיילה (דף כד:) לא משמע הכי אלא משמע דמייירי צסומא ממש דמפרש טעמא דר' יהודה משום דאינו נהנה מן המאורות ומפרש רבנן אית ליה הנאה כר' יוסי שראה סומא אצוקה צידו ואמר לו בני אצוקה זו למנה אמר לו כל זמן שאצוקה זו צידי רואין אותי בני אדם ומצילים אותי מן הפחיתים ומן הצרכים וצאדם שרואה יפה אלא שגולד צמעה ולא ראה מאורות מעולם לא שייך הלא טעמא ולפי מה שפי' דסומא חייב מדרבנן ואשה פטורה יש לימן טעם צדבר דחמירור רבין צסומא משום דהוי מיינא דבר חובא ועוד שלא יראה כנכרי דאס פטרת ליה בכל מצות מנאלא דאינו נוהג צצורת ישראל כלל אצל אשה אי פטרת לה בכל מצות עשה שהזמן גרמא יש עדיין מצות דמחייבת צהו ור"י צ"ר יהודה מציא ראה דנשים מצרכות על כל מצות עשה שהזמן גרמא מדאמריין (מגילה דף כג.) הכל עולה למנין שצעה ואפי' אשה ואפי' קטן ואע"ג דאשה אינה מצויה לנעוק צצורה כדאמר צפרק קמא דקדושין (דף ג.) וצריש בכל מערבין (עירובין מ.) ואור"מ דאין זו ראה דצרכת התורה לפנייה ולאחריה לאו משום תלמוד תורה שאפילו צדן צצרכת הערב נא או נפטר צצצה רבה חזר ומצדן תדע צצמקוס שאין לוי כהן קורא צצמקוס לוי ומצדן אע"פ צצכך צצקריאה ראשונה ועוד דאיכא למימר דהא דאשה עולה היינו צצמנע שלא היו רגילים לצדן כדאיתא צפרק הקורא את המגילה עומד (דף כ"א.) תנא פותח מצדן לפנייה ומותם מצדן לאחריה והאידנא כולהו מצרכין גזירה משום הנכנסים ומשום היוצאים ומיהו עולין למנין שצעה משמע צצקוף שצעה ומקטן ומצדן צצרכת המזון אף על פי שהוא פטור אין ראה לאשה דקטן צא לכלל חיוב ויחייב לחנוכו ואינו מוזהר על לא תשא"י:

תניא נמי הכי מתעסקים בהם. שני גרסות כחוצים ומתוך פ"ה משמע שכן היה הגירסא מתעסקין בהן עד שילמדו אפילו צצצת ואין מעכבין התינוקות מלתקוע צצצת ואין צריך לומר צ"ט הא גופא קשיא אמרת מתעסקין עד שילמדו אפילו צצצת אלא ככתחילה אמרי' (מתקעין) והדר תני אין מעכבים עיכובי הוא דלא מעכבין הא לכתחילה לא אמריין זילו תקעו ל"ק כאן צצקטן שהגיע לחינוך כאן צצקטן שלא הגיע לחינוך ופי' צצקוטטרס שהגיע לחינוך מתעסקים צצן עד שילמדו וכו' שאין מעכבים וצצר מימה הוא האריך יכול לומר צצקטן שהגיע לחינוך מתעסקים ואפילו צצצת והלא אין מצות היום צצשופר ועוד דגבי קטן שלא הגיע לחינוך קמני אין מעכבים מלתקוע צצצת אצל לכתחילה לא אמאי הא אפילו שהגיע לחינוך שרי להתעסק בו כדי שילמדו ומיהו י"ל לפי' דהא לכתחילה לא אמרי' לכו תקעו היינו דאין לצדן לומר לא אמאי הא אפילו שהגיע לחינוך כיון דלא מחייב ללמדו כיון דלא הגיע לחינוך אצל איסורא ליכא ונראה לי אפ"כ דקטן דקטן לחינוך אין מעכבים צצצת אצל לכתחילה לא אמריין לכו תקעו כיון דאיכא איסורא דרבנן ומכל מקום לא מחייב להפרישו דאי לא צצצת היה מצות היום צצשופר וקטן שלא הגיע לחינוך מתעסקים כלומר שרי להתעסק אפילו צצצת ולא משום דמחייב להתעסק וגירסא אחרת הכתוב צצפריים מוכחא כפירוש זה ככתוב צצן עד שילמדו אפילו צצצת ואין מעכבין את התינוקות מלתקוע צ"ט הא צצצת מעכבים הא אמרת רישא אפי' צצצת אין מעכבים ל"ק כאן צצקטן שהגיע לחינוך כאן צצקטן שלא הגיע לחינוך וצ"ג דתניא צצצמות צפ"ה חרש (דף ק"ה.) לא יאמר אדם לחינוך הצא לי מפתח הצא לי חותם אלא מניחו תולש ומניחו זורק ומוקי לה אציי תולש צצע"ץ שאינו נקוב חורק צצכרמלית דרבנן כי היכי דלא תפשוט מינה דקטן אוכל צצילות אין צ"ד מלויין להפרישו משמע דאיסורא דרבנן נמי לא ספיין ליה צצידים מכל מקום שרי להתעסק צצ לתקוע אפי' צצצת כיון דזמנין איכא מצוה צצתקיעת שופר ולא דמי לשאר איסורים וכמו שפי' מוכח צצריש ערכין (דף כ:) וס) דההיא: דמעכבים מתקומא בהגיע לחינוך דאמריין התם הכל חייבים צצתקיעת שופר לאחתי קטן שהגיע לחינוך דתנן אין מעכבין התינוקות לתקוע: שיעור

א גירסת הר"ף והר"ש שבות סכינא לא תעשה מנאלא, **ב** [לעיל כ: וש"י], **א** עירובין ז: ז' ג"ז שם חגיגה טו: חולין פ"ה, **ה** [קדושין ל: וס איתא בני ישראל וסמך צ"י סומכין וכו', **א**] וצמקוס דעירובין ז: ד"ה וסמך ספרא לא גרסו דבני ר"י ע"ש], **א** [תוס' פ"ב ה"י"ג, **ח**] וע"פ מהרש"א ועין צמקוס עירובין ז: ד"ה מיכל בת שאול, **ט**] ועין תוס' עירובין ז: ד"ה דלמא, **י** ור"ה, **א**

תורה אור השלם
1. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מנח קרבן ל'י מן הפרהוה מן הבקר ומן הזאנן תקריבו את קרבנכם: ויקרא א ב

גליון הש"ס
גמ' ואין בנות ישראל סומכות. עין מנחות דף ג' ע"ב תד"ה יד: תוס' ד"ה הא ר' וב' ומתורות לברך על מ"ע שד"ג. עין צנגיילה אש"י ספ"ג דסוכה: בא"ד דאפי' דהומא פטור מדאורייתא מדרבנן מיהא חייב. עין מגילה דף כד ע"א תד"ה אין שלא ראה:

הגהות הגר"א
א [א] נ"ב [שבת ואין צריך לומר] תל"מ [לגירסת הר"ף והגאונים: **א**] שם [אלמא כ"י עד לא אמריין תקעו] תל"מ ויציב והדר מני כיוס טוב צ"ט אין צצצת לא כ"ה גירסת הר"ף והגאונים:

מוסף רש"י
הא נשים מעכבין. אע"ג דלא חלו יו"ט הוא כדמי דבי שמואל [לעיל כט:] יאלו תקיעת שופר ורביית הפת שהיא חממה ואינה מלאכה, מיהו נחלות ממוסיפות (עירובין צ"ה.) דבר אל בני ישראל וסמך. חרש כי יקריב מנח קרבן לה: וכמי צצשופר ענינא וסמך (חגיגה ס"ה.) נשים סומכות רשות. ואע"ג דלא מחייבא, ולא אמריין עבודה עובדת צצקדיש (חולין פ"ה.)